

- Welkom bij de nieuwsbrief van de Gebietskommisje Wolf
- Feiten en cijfers over de wolf in Fryslân
- Schadepreventie en schadetelemoetkoming
- Maak kennis met de wolvenconsulent
- Veelgestelde vragen
- Interprovinciaal Wolvenplan
- Blik op de toekomst
- Over de Gebietskommisje Wolf

Welkom bij de nieuwsbrief van de Gebietskommisje Wolf

Waarom een nieuwsbrief, vraag je je misschien af.

De Gebietskommisje wil graag verslag doen van haar werk. We willen terugblikken op wat we tot nu toe gedaan hebben en een blik op de toekomst werpen. Niet alleen omdat dit behoort tot onze taken, maar ook omdat de terugkeer van de wolf naar Nederland veel vragen oproept.

Als Gebietskommisje Wolf zijn wij niet voor of tegen de wolf. De bescherming van de wolf vloeit wettelijk voort uit Europese regelgeving, met name de Habitatrictlijn en het verdrag van Bern. Nederland heeft deze verdragen ondertekend en verankerd in de Wet natuurbescherming die op zal gaan in de Omgevingswet. We zijn wel voor het nemen van afdoende schadepreventiemaatregelen. Deze nieuwsbrief past in ons streven om houders van landbouwhuisdieren te voorzien van goede informatie over preventie zodat zij de juiste maatregelen kunnen nemen.

In deze nieuwsbrief verwijzen we ook geregeld naar de provinciale webpagina, waar je nog meer informatie vindt, die we regelmatig aanvullen. Veel leesplezier! ►

Feiten en cijfers over de wolf in Fryslân

In december 2021 was er volgens het interprovinciaal wolvenplan sprake van een gevestigde wolvin in Zuidoost-Fryslân/Zuidwest-Drenthe. Dezelfde winter werd zelfs duidelijk dat er sprake was van een heus wolvenpaar -in dit gebied- omdat een mannelijk individu zich erbij had gevoegd. In de zomer van 2022 bleek dit paar 3 welpen (2 reuen / 1 teef) te hebben gekregen waardoor er sprake was van een roedel wolven. De vrouwelijke nakomeling van de roedel is op 16 januari 2023 in Hoogersmilde doodgereden. Het leefgebied van de roedel bestaat uit meerdere natuurgebieden en tussenliggend agrarisch gebied in het grensgebied van Fryslân en Drenthe.

Het DNA van het ouderpaar is bij meer dan 30 schadegevallen aangetroffen (rapportage tot 15 februari 2023). Naast aanvallen op schapen, is het DNA van dit wolvenpaar in 2022 ook twee keer aangetoond bij een kalf. Daarnaast werd bij een aanval op een Shetlandpony ook DNA-monsters afgenomen om te onderzoeken, maar dat leverde geen resultaat op. Op basis van de bevindingen van het taxatierapport, foto's en informatie van de betrokken dierenarts heeft BIJ12 besloten dat het hier toch om een vermoedelijk wolvenaantal ging. Op 6 februari 2023 is in Appelscha ook een koe gedood door een wolf. Een 2^e aanval op een Shetlandpony in Boijl op 17 februari 2023 komt op conto van een wolf.

Nieuwkomer?

In het noorden van Fryslân bevindt zich al een aantal maanden een goudjakhals. Op 31 december 2022 heeft deze goudjakhals een schaap bij Paesens gedood. Dat blijkt uit DNA-onderzoek van BIJ12. Dat gebeurde eerder in Ferwert op 8 oktober en in Ljussens op 7 november. Aanvullend werd de goudjakhals op een wildcamera vastgelegd begin februari 2023. De provincie Fryslân past bij tegemoetkoming van goudjakhals schade dezelfde werkwijze toe als bij de wolf. ■

Lees het in de tussenrapportages van BIJ12

Welke wolven zijn waar in Nederland en Fryslân gevestigd? Wat zijn de afgelopen periode hun activiteiten geweest? Je leest het in de **tussenrapportages van BIJ12**. Namens de provincies verzorgt BIJ12 de beleidsuitvoering van het dossier van de wolf, zoals monitoring en afhandeling van tegemoetkoming in schade.

Schadepreventie en schadetegemoetkoming

Schadepreventie

Subsidieregeling

De Gebietskommissie Wolf houdt zich bezig met de preventie van wolvenschade in Fryslân. De Projectgroep Preventie Wolvenschade Fryslân (PPWF) schreef als voorloper van de commissie een advies aan Gedeputeerde Staten (GS) over hoe we om kunnen gaan met de wolf in Fryslân. Dit schadepreventieplan was de goede basis voor de subsidieregeling. Zo besluit GS op 22 maart 2022 om o.a. een **subsidieregeling** in het leven te roepen.

Er wordt een subsidie van maximaal € 20.000 verstrekt voor:

- Het plaatsen van een nieuw aangeschafte vaste of verplaatsbare wolfwerende afrastering of het uitbreiden van een bestaande vaste of verplaatsbare wolfwerende afrastering;
- Het inzetten van nieuw aangeschafte wolfwerende afrastering zonder automatisch oprolsysteem;
- Het inzetten van een nieuw aangeschafte verplaatsbare wolfwerende afrastering met automatisch oprolsysteem bij minimaal 100 schapen / geiten.

Subsidieaanvragen 12.04.2022* - 21.03.23	
Aantal aanvragen	8
Aantal aanvragen nog in behandeling	0
Aantal aanvragen afgewezen	0
Totaal aangevraagd bedrag	€ 21.830
Totaal toegekend bedrag	€ 21.553

* de subsidieregeling werd op 12 april 2022 opengesteld.

8 subsidieaanvragen tot 21.03.23

De provincie heeft voor drie jaar - tot 14 december 2024 - € 200.000 beschikbaar gesteld. Er is rekening gehouden met een aanloopfase en de commissie hoopt dat de Mienskip op langere termijn de wegen naar de regeling beter gaat vinden. De commissie kijkt samen met GS of de subsidieregeling goed gebruikt wordt en aansluit bij de behoefte. Vanuit de schapenhouderij ziet men arbeidskosten graag ook vergoed. De aanschaf van wolfwerende rasters wordt grotendeels gesubsidieerd, maar het goed beheren van preventieve maatregelen kost veel tijd. Bij de actualisatie van het interprovinciaal wolvenplan wordt deze vraag meegenomen. Mogelijk leidt dat tot een aanpassing van de subsidieregeling. ►

Maximumbedrag voor grote schapenhouders?

GW vindt de 'deminimis'-regeling, die de subsidiebedragen begrenst, een belemmering voor grote schapenhouders. Het maximum van € 20.000 tegemoetkoming voor het nemen van preventieve maatregelen komt voort uit de staatssteuntoets om onrechtmatige staatssteun te voorkomen. De wolvencommissie ziet dit graag veranderen.

Dag van het Schaaap 2022

De Dag van het Schaaap vond plaats op 11 juni in het Nationaal Hippisch Centrum in Ermelo. Meer dan 3.000 bezoekers kwamen af op de vele activiteiten, zoals rassenpresentaties, het NK-scheren, keuringen en het wolplein. Ook de Friese **wolvenconsulent** en provincie Fryslân waren aanwezig om informatie te geven over de bescherming van schapen tegen de wolf.

Praktijksessies

De wolvencommissie Drenthe organiseerde in samenspraak met de Friese gebiedscommissie kleinschalige praktijkessies voor schapen- en geitenhouders. Die richtten zich op praktische preventie-maatregelen, het delen van ervaringen en het toekomstperspectief van de sector. Over het algemeen werden de bijeenkomsten positief gewaardeerd, ongeacht het sentiment over de wolf en de politiek. [Lees een verslag van de drie praktijkessies op hoofdlijnen.](#)

Maak werk van wolfwerende maatregelen en vraag subsidie aan

Of je nu voor of tegen de wolf bent: het nemen van preventieve maatregelen is een must voor houders van landbouwhuisdieren in of nabij een wolvengebied. Wolfwerende afrasteringen houden de wolf op afstand en beperken de schade aan levende have. De provincie biedt een tegemoetkoming in de kosten hiervoor. De **wolvenconsulent** helpt je graag bij de aanvraag van de subsidie.

Schadetegemoetkoming

De provincie Fryslân vergoedt schade door de wolven aan hobby- en bedrijfsmatig gehouden vee. Ook eventuele kosten van de veearts en destructie worden vergoed. De hoogte van de tegemoetkoming hangt af van de taxatiewaarde van je dier(en). Recent is in de **richtlijn voor taxatie bij wolvenschade** door BIJ12 aangepast. Hieronder enkele cijfers over de tegemoetkoming in wolvenschade en de aanvallen en schademeldingen per diersoort. ■

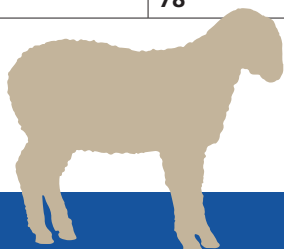
Uitgekeerde tegemoetkoming van wolvenschade in Fryslân	
Jaar	Bedrag
2018	€ 5.005
2019	€ 2.571
2020	€ 1.525
2021	€ 4.931
2022 t/m 4 oktober*	€ 39.158

* In de overige maanden zijn ook bewezen wolvenaantallen geweest op landbouwhuisdieren, maar BIJ12 moet het exacte bedrag nog bepalen.

Gemelde wolvenschade met werkelijke dader na onderzoek

01.01.22 – 06.04.23

Diersoort	Aanvallen
Wolf	48
Vermoedelijk wolf	2
Goudjakhals	3
Hond	9
Vos	2
Diersoort onbekend	3
Geen resultaat	4
Nog niet bekend	7
Totaal	78

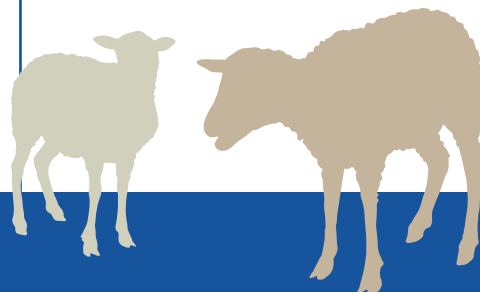

Soort /aantal slachtoffers

01.01.22 – 06.04.23*

Prooidier	wolf	hond	goudjakhals	vos
Kalf	2	2		2
Koe	1			
Pony (vermoedelijk)	2	1		
Schaap	239	32	5	2

* Niet meegenomen zijn gewonde of vermiste slachtoffers of wanneer de uitkomst van het DNA-onderzoek nog niet bekend is, geen resultaat geeft of een onbekende diersoort is.

Maak kennis met de wolvenconsulent

Een subsidie aanvragen is voor de meeste mensen geen dagelijks werk. In maart 2022 is Jaap Mekel gestart als Friese wolvenconsulent. Hij geeft dierhouders praktisch en kosteloos advies en helpt hen bij hun aanvragen, zowel op afstand (telefonisch, e-mail) als op locatie. Je kan een afspraak met hem maken via info@mekelogischbeheer.nl.

Vorig jaar heeft de wolvenconsulent 17 maal advies kunnen geven, waarvan 15 keer op locatie in het veld. De teller staat voor 2023 op 10 adviezen. Mekel: "Veel veehouders zien een opstapje hoger dan 30 cm rond de wei over het hoofd. Als er vlak naast het raster bijvoorbeeld een boomstronk ligt, dan gebruikt een wolf dit om de wei binnen te komen."

Mekel is ook in Drenthe wolvenconsulent en hij ziet provinciale verschillen. "In Drenthe is de subsidie voor andere diersoorten al opengesteld, dat zorgt voor meer adviesaanvragen. Friese veehouders lijken meer terughoudend.

Met de-minimis regel is de huidige subsidie voor grote schapenhouders ontoereikend, maar de hobbyhouder kan met de huidige subsidie aardig uit de voeten. Hopelijk kan de grens van maximaal € 20.000 losgelaten worden. Dat verlaagt de drempel om maatregelen te treffen en daarvoor subsidie aan te vragen." ■

vraag hier subsidie aan

VEELGESTELDE VRAGEN

De Gebietskommissie Wolf beantwoordt – in samenspraak met provincie Fryslân – niet alleen vragen van inwoners, veehouders, media of gemeenten, we updaten daarmee ook de **veelgestelde vragen bij BIJ12** en dragen zo bij aan een laagdrempelige en gebruikersvriendelijke kennisbank.

Enkele veelgestelde vragen zijn:

- Zijn wolven gevaarlijk voor mensen/honden/paarden/pony's?
- Kan ik subsidie krijgen voor het nemen van preventieve maatregelen bij paarden?
- Wat moet ik doen als ik een wolf zie?
- Hoe weet ik of en waar er een wolf in Fryslân is?

Je vindt [hier](#) de antwoorden

Interprovinciaal Wolfenplan

De situatie rondom de wolf in Nederland is in volle ontwikkeling. Het beleidskader over hoe om te gaan met de wolf is in het **Interprovinciaal Wolfenplan 2019** vastgesteld door de twaalf provincies. Momenteel werken de provincies, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel kwaliteit IPO en BIJ12 aan een nieuw interprovinciaal Wolfenplan.

Noordelijke reactie

Het concept is ter reactie bezorgd aan de diverse stakeholders. De Gebietskommissie Wolf nam in oktober 2022 het voortouw in een **noordelijke reactie op het concept wolfenplan**. Daarin formuleren de vertegenwoordigers in de noordelijke gebiedscommissies Fryslân en Drenthe en stakeholders uit Groningen een gezamenlijk advies.

Nieuw wolfenplan komt uiteindelijk pas in 2024

Een geactualiseerd plan voor een conflictarm samenleven van wolf en landbouwhuisdieren kan volgens de Gebietskommissie Wolf niet heel veel langer wachten. Maar naar verwachting wordt het nieuwe interprovinciale wolfenplan pas in 2024 vastgesteld. Vooruitlopend is in april 2023 een addendum toegevoegd aan het huidige wolfenplan. Daarin staan enkele toevoegingen/wijzigingen die inspelen op de actualiteit en die niet kunnen wachten tot het nieuwe wolfenplan er is. Bijvoorbeeld de tegemoetkoming bij wolfenschade, de subsidieregeling en nieuwe interventierichtlijnen (wolf-hond, wolf-mens, gewonde/aangereden wolf en goudjakhals). ■

Blik op de toekomst

Er zijn geen pasklare oplossingen voor de problemen met de wolf. Het is een vraagstuk vol dilemma's. De wetgeving is duidelijk, de wolf is een beschermde diersoort. Daarnaast valt de wolf veelal onbeschermd vee aan en dat creëert begrijpelijkerwijs heel veel onrust. Het beschermen van vee met wolfwerende afrasteringen is binnen de wettelijke en ecologische kaders de beste oplossing.

De wolvencommissie ziet de enorme uitdaging waar professionele schapenhouders voor gesteld worden en **pleit voor praktische oplossingen**, met als uitgangspunt dat de beheerkosten (factor arbeid) van wolfwerende rasteren en de kosten als gevolg van directe én indirecte schade worden vergoed. Dat is op dit moment nog niet het geval.

In februari 2023 schreef de provincie Fryslân, samen met Drenthe en Overijssel in navolging van provincie Gelderland een **brief aan de minister** met het verzoek om de beschermingsstatus van de wolf te verlagen. Fryslân, Drenthe en Overijssel willen dat er in Europees verband leefgebieden aangewezen worden voor de wolf.

Met deze gezamenlijke acties is aan de minister duidelijk gemaakt dat de noordelijke provincies worstelen met de aanwezigheid van de wolf en dat zij meer perspectief voor veehouders wensen.

Er wordt een grote discrepantie gevoeld tussen de geboden oplossingen en de gewenste oplossingen. De minister geeft in **haar reactie** aan dat zij niet vooruit wil lopen op de dialoog en het advies dat de Raad voor de Dieraangelegenheden gaat uitbrengen.

De huidige Europese Natuurbeschermingswet gaat op korte termijn niet veranderen op het punt beheer. De wet zegt nu dat wolven alleen maar gedood mogen worden wanneer een populatie in goede staat van instandhouding is. Dat is in Nederland nu nergens het geval.

Vanuit de Gebietskommissie Wolf zetten wij – los van de politiek, vanuit onze verschillende achterbannen – in op het nemen van preventieve maatregelen en het bepleiten van de juiste uitgangspunten daarvoor.

Hierbij ligt onze nadruk op een schadepreventiebeleid dat geworteld is in de praktijk, met als uitgangspunt dat de beheerkosten van wolfwerende rasteren en de kosten als gevolg van directe én indirecte schade worden vergoed. Alleen als dit uitgangspunt de basis van de besprekingen vormt, is het doorvoeren van de verschillende andere punten haalbaar. In het andere geval raken professionele schapenhouders in de knel en is er weinig ruimte om maatregelen door te voeren. ■

Dit onderwerp in het nieuws

Fryslân, Drenthe en Overijssel willen dat er in Europees verband leefgebieden aangewezen worden voor de wolf.

Over de Gebietskommisje Wolf

Tijdslijn

- **2018**
Start van sporadische aanvallen van zwervende wolven op landbouwhuisdieren in Fryslân.

- **2021**
 - 30 maart Instelling van de Projectgroep Preventie Wolvenschade Fryslân (PPWF).
 - november Advies aan Gedeputeerde Staten over omgaan met de wolf in Fryslân.
 - december Eerste gevestigde wolf in Zuidoost-Fryslân / Zuidwest-Drenthe.

- **2022**
 - 22 maart Omvormen van de Projectgroep Preventie Wolvenschade Fryslân tot een gebiedscommissie die maatregelen adviseert om schade door de wolf aan landbouwhuisdieren te voorkomen. Zuidoost-Fryslân werd met enige regelmaat door zwervende wolven bezocht en in de winter van 2021 / 2022 was sprake van definitieve vestiging van twee wolven in de directe omgeving. GS hebben daarom besloten een wolvengebied voor Zuidoost-Fryslân vast te stellen.

 - maart Start van de wolvenconsulent Jaap Mekel.
 - 12 april Start van de subsidie voor preventiemaatregelen om schade door de wolf te voorkomen voor schapen- en geitenhouders.
 - 11 juni Dag van het Schaaap
 - 24 juni Veldbezoek grootschalige schapenbeweidingsbedrijf op grens Flevoland, Fryslân en Overijssel.
 - oktober Noordelijke reactie op conceptversie van geactualiseerde interprovinciaal wolvenplan.
 - oktober / november Praktijksessies.

- **2023**
 - 20 maart Informatiebijeenkomst dierenartsen. 25 dierenartsen uit Drenthe en Fryslân kunnen voortaan DNA afnemen bij gewond geraakt vee na vermoedelijke wolvenschade.

Activiteiten in 2022

De commissie heeft in 2022 4 keer vergaderd: op 21 januari, 10 mei, 8 september en 3 november. Daarnaast heeft de commissie diverse deskundigen gehoord en bezoeken afgelegd.

Activiteiten in 2023

Hoewel de opstartfase voorbij is, is het werk van de commissie in Fryslân nog niet gedaan. Met de komst van een wolvenconsulent en investering in communicatie verschuift de rol van de commissie: naast beleidsadviesering speelt meer een meer de aansluiting van maatregelen op de praktijk.

De Gebietskommissie Wolf gaat verder met het doorontwikkelen van schadepreventiemaatregelen, zorgen voor een redelijke vergoeding/subsidie en het bepleiten van wolfwerend beleid dat geënt is op de praktijk. De leden van de GW blijven daarbij het zichtbare aanspreekpunt voor hun achterban.

De inhoud van het addendum bij het Interprovinciaal Wolvenplan en het door de minister van Natuur gevraagd **advies aan de Raad** voor de

Dieraangelegenheden over het samenleven van mensen en wolven in Nederland zullen vragen om een Friese doorvertaling. Dit voorjaar zoekt de wolvencommissie de veehouders weer op in de stal. De leden willen graag weer aan tafel om in contact te blijven met wat er speelt. Er staat een bijeenkomst op stapel, daarover binnenkort meer.

Leden

- LTO Noord (vakgroep schapenhouderij);
- Stichting KSG;
- Nederlandse Fokkersvereniging
Het Drentse Heideschaap;
- Vereniging van Friese Gemeenten;
- Kollektivenberied Fryslân;
- Terreinbeherende organisaties;
- Een schaapsherder met ervaring met preventieve maatregelen.

TAKEN

- 1. Een schadepreventieplan opstellen
- 2. Gedeputeerde Staten adviseren over:
 - a. beschermingsmaatregelen voor landbouwhuisdieren tegen wolven
 - b. bijzondere gevallen van wolvenschade
 - c. financiering van beschermingsmaatregelen
- 3. Eigenaren van landbouwhuisdieren adviseren over preventie (waaronder het opstellen van gebiedsgerichte schadepreventieplannen voor aangewezen wolvegebieden)
- 4. Processen begeleiden om eigenaren van landbouwhuisdieren te informeren en te betrekken bij een gebiedsgericht schadepreventieplan
- 5. Voorlichting geven en communiceren over:
 - a. de waarde en betekenis van de wolf in het Friese ecosysteem
 - b. preventie van wolvenschade
- 6. De gebiedscommissie evalueren en adviseren over de vervolgstappen

Bedroefd hebben wij kennisgenomen van het overlijden van Maryleen Blaauw, lid van de Gebietskommissie Wolf namens de Vereniging Friese Gemeenten. Maryleen's expertise en inzicht werden door haar collega's in de commissie zeer gewaardeerd. Wij wensen haar familie en dierbaren veel kracht toe.